

1°. over de beoordeeling van de commissie van het van ouds bestaande stelsel van verstrekking op rekening en hare bedenkingen tegen de gelijktijdige toepassing van twee stelsels;

2°. over het voorstel der Commissie, om tot het door haar omschreven stelsel over te gaan voor het geheele leger.

VI. *De inrichting der begrooting van Oorlog (hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting)* laat in vele opzichten te wenschen over. De bij de wet vastgestelde Staatsbegrooting, als een der grondslagen van het Staatsbeheer, moet zoodanig zijn ontworpen en toegelicht, dat de Staten-Generaal in staat zijn met zoo volledig mogelijke kennis van zaken daarover hun oordeel uit te spreken. „Voorts behoort de Staatsbegrooting in dier voege te worden ingericht, dat zij den grondslag geeft voor een goed comptabel beheer, d. w. z. dat aan hare samenstelling moet ten grondslag liggen eene oordeelkundige groepeerings der uitgaven; dat de uitgaven voor personeel en voor materieel zooveel mogelijk in afzonderlijke artikelen worden uitgetrokken; dat de omschrijving geen twijfel toelaat uit welk artikel eene uitgaaf moet worden bestreden en elke uitgaaf slechts in één der artikelen hare omschrijving vindt; dat onverplichte uitgaven, als subsidie en dergelijke, niet in één artikel worden samengevat met de gewone verplichte uitgaven” (bladz. 249).

Op grond hiervan is meermalen op meerdere en doelmatige splitsing der begrooting in meerdere artikelen aangedrongen, doch steeds is dit door het Departement van Oorlog met bezwaren beantwoord en tegengehouden.

De commissie is van meening, dat dit hieraan moet toegeschreven worden, dat bij het Departement van Oorlog „niet genoeg zorg wordt gewijd aan de bewerking der begrooting” (bladz. 253).

Terwijl de commissie enerzijds, op grond van hare uitvoerige beschouwingen en onderzoekingen, eene groote uitbreiding van de splitsing aanbeveelt, acht zij anderzijds, ook met het oog op de indeeling der begrooting in afdeelingen naar de bestemming der uitgaven voor een bepaald onderdeel van het legerbeheer, voor sommige rubrieken van uitgaven, die thans over een aantal artikelen verspreid zijn, de bijeenvoeging in één post mogelijk en wenschelijk.

Is de Minister bereid de hieromtrent gegeven wenken der commissie in overweging te nemen en naar aanleiding van de geuite denkbeelden, de inrichting en samenstelling der begrooting aan een onderzoek te onderwerpen, opdat aan de bovengestelde eischen meer en beter, dan tot nog toe, voldaan worde?

TYDEMAN.

BEGROOTING VAN UITGAVEN TEN BEHOEVE VAN DE VOLTOOIING VAN HET VESTINGSTELSEL, DIENST 1903.

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het afdeelingsonderzoek van het wetsontwerp heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

Verscheidene leden gaven te kennen, dat zij met teleurstelling van deze begrooting hadden kennis genomen. Bij de behandeling ten vorigen jare van de vestingbegrooting verklaarde de Minister, dat het bepaald noodig moest worden geacht in de toekomst met meer kracht dan tot nu toe geschiedde, de ontworpen kringstelling van Amsterdam te voltooien en dat het in zijne bedoeling lag middelen te beramen om het afwerken van die stelling te bespoedigen. Toegezegd werd of indiening van een voorstel in dien zin, met daarnevens eene uitgewerkte kostenberekening of althans mededeeling van zoodanige kostenberekening bij de eerstkomende Vestingbegrooting. En thans blijkt, dat niet eens de laatste, laat staan dan de eerste toezegging kon worden nagekomen. In de Memorie van Toelichting wordt volstaan met de mededeeling, dat de gegevens, vereischt voor de samenstelling van het bedoelde werk-

plan en van de daarbij behorende kostenberekening thans in hoofdzaak bij het Departement zijn bijeengebracht, doch dat de Minister nog niet in de gelegenheid was om een en ander grondig te onderzoeken. Inmiddels wordt voorgesteld met het afwerken van de Stelling van Amsterdam op den ouden voet voort te gaan en is op de begrooting een bedrag uitgetrokken, teneinde de afwerking in twee fortten te kunnen voltooien en in twee andere te kunnen beginnen. Blijkens de Memorie van Toelichting zou de Minister gaarne met meer kracht de afwerking van de Stelling ter hand hebben willen nemen, maar heeft hij zich genoodzaakt gezien, met het oog op de vele en belangrijke uitgaven, die voor andere diensten gevorderd werden, het totaal der Vestingbegrooting nagenoeg gelijk te nemen aan het bedrag dat voor den dienst 1902 werd toegestaan.

Men wees er op, dat deze mededeelingen in meer dan één opzicht onbevredigend zijn te achten. Vooreerst in zooverre als daaruit blijkt, dat ook onder dezen Minister eene spoedige voltooiing van de kringstelling van Amsterdam nog geenszins is verzekerd en het gevaar volstrekt niet denkbeeldig, dat ook onder zijn bewind jaar in jaar uit belangrijke bedragen aan die voltooiing zullen worden besteed, zonder dat zekerheid bestaat, wanneer de stelling gereed zal zijn en of niet op het tijdstip van hare voltooiing de werken verouderd en daardoor voor de verdediging van minder waarde zullen zijn. Maar in de tweede plaats, omdat ook hier weer de Kamer ten aanzien van eene der gewichtigste aangelegenheden op defensiegebied op den ingeslagen weg heeft voort te gaan, zonder dat haar een overzicht van 's Ministers plannen in hun geheel wordt gegeven. De handelwijze hier ten aanzien van het werkplan voor het vestingstelsel is aan die bij de Oorlogsbegrooting ten aanzien van het plan van legerorganisatie gevolgd, vrijwel gelijk. Daar als hier heeft de Kamer te handelen, zonder dat zij weet, waar zij aan toe is en waartoe zij zich verbindt, zoo wat de technische als wat de financiële zijde van de aangelegenheid betreft. Zij mist thans de gegevens om te kunnen beoordeelen, of niet op dit voor onze defensie gewichtig tijdstip, nu ons leger wordt uitgebreid en ons vestingstelsel zal worden afgewerkt, het voor de landsverdediging als geoorloofd te beschouwen bedrag van uitgaven wordt overschreden. Met het oog hierop zouden de leden, die deze beschouwingen voerden, wenschen, dat de Minister omtrent de bij het Departement in hoofdzaak bijeengebrachte gegevens voor de samenstelling van het plan tot afwerking van de Stelling van Amsterdam en van de daarbij behorende kostenberekening thans zoodanige mededeelingen deed, dat een overzicht van plan en kosten voor de Kamer mogelijk werd.

Sommige leden waren van oordeel, dat de Minister, nu hij de gedane toezegging om een werkplan en eene kostenberekening of althans deze laatste over te leggen, niet gestand kon doen, op deze begrooting ook geene gelden had moeten uittrekken als eerste termijn voor het maken van bomvrije gebouwen in twee fortten. Tegen het uittrekken thans van een bedrag van f290 000 voor de voltooiing van de werken in de fortten aan den Ham en bij Krommeniedijk hadden zij geene bedenking, maar zij zouden bezwaar moeten maken tegen het toestaan van het als eerste termijn voor het afwerken van de fortten bij Hoofddorp en bij Nigtevecht uitgetrokken bedrag van f233 500, indien hun omtrent 's Ministers werkplan in het algemeen en de kosten daarvan niet voldoende inlichtingen zouden worden verstrekt.

Andere leden, hoewel eveneens teleurgesteld, dat de ten vorigen jare gedane toezegging niet kon worden nagekomen, meenden toch, dat in de gegeven omstandigheden de Minister goed heeft gedaan met te handelen in overeenstemming met de in de laatste jaren gevolgde wijze van uitvoering van de Vestingwet. Immers nu de bedoeling om de ontworpen kringstelling van Amsterdam met meer kracht dan tot nu toe geschiedde te voltooien, voorshands nog niet kon worden verwezenlijkt, wordt door het voortwerken aan de Stelling geheel gehandeld overeenkomstig de in 1892 genomen beslissing.

Enkele leden verklaarden tegen het toestaan van gelden voor ons vestingstelsel bezwaar te moeten maken, zoolang niet eene herziening van de Vestingwet van 1874 is tot stand gekomen. Huns inziens zou die herziening moeten worden ingericht op het breken met permanente verdedigingswerken, die niet meer van onzen tijd zijn en als eene ramp voor onze defensie en onze financiën zijn te beschouwen. Niet op permanente stellingen is men in

een polderland als Nederland aangewezen maar op vluchtige en tijdelijke versterkingen, op te werpen op het terrein van den krijg.

Sommige leden achten de in de laatste jaren en ook thans weer gevolgde handelwijze om de op de begrooting voorkomende gelden nagenoeg geheel te bestemmen voor het afwerken van de Stelling van Amsterdam en voor de andere stellingen en liniën slechts geringe bedragen voor verbeteringen van ondergeschikt belang aan te wenden, zoo niet met de letter dan althans met den geest van de Vestingwet in strijd. Immers deze andere stellingen en liniën blijven zoo niet verdedigbaar en maken dus nog slechts in naam van ons vestingstelsel deel uit.

Evenals ten vorigen jare werd de wensch geuit, dat het den leden der Staten-Generaal zoude vrijstaan, onze vestingwerken en in het bijzonder de forten van de Stelling van Amsterdam, zij het dan ook gedeeltelijk, te bezichtigen.

Ten vorigen jare bij de behandeling van de vestingbegrooting heeft de Minister medegedeeld, dat de onderhandelingen tusschen het Rijk en het gemeentebestuur van Terneuzen over de wijziging van de vestingwerken aldaar en de regeling van de verdeling der kosten, door zijnen ambtsvoorganger waren afgebroken, maar het toen een punt van overweging uitmaakte, in hoeverre het wellicht aanbeveling zoude verdienen, omtrent deze aangelegenheid in nader overleg met genoemd bestuur te treden. De leden, die hieraan herinnerden, wenschten te vernemen, wat het resultaat van deze overweging is geweest; zij vestigen de aandacht op een artikel van de hand van den kapitein W. F. Pop, getiteld: „Herziening van de Vestingwet, urgent of niet?” opgenomen in het orgaan der Vereeniging ter beoefening van de krijgswetenschap, 1902—1903, 1ste aflevering, waarin ten aanzien van de werken aan de Westerschelde wordt betoogd, dat het doel, waarmede deze werken worden in stand gehouden, niet van te voren behoeft uit te sluiten, dat eene regeling tot stand kome, die de belemmeringen opheft, welke Terneuzen thans van zijne vestingwerken ondervindt.

Art. 4. Gevraagd werd, waarom met het maken van bomvrije gebouwen zou worden begonnen in twee forten, bij Hoofddorp en bij Nigtevecht, die aan uiteinden van de Stelling van Amsterdam gelegen zijn.

Ook werd de vraag gesteld, of de inrichtingen voor de drinkwatervoorziening aan het Nieuwe Meer niet zouden kunnen dienen om ook in vredetijd Amsterdam van drinkwater te voorzien.

Met leedwezen hadden sommige leden gezien, dat de Staatscommissie, ingesteld bij Koninklijk besluit van 13 December 1900, n° 50, voor de victualeering van de Stelling van Amsterdam heeft verklaard, dat voor een victualeering eene uitgave van meerdere millioenen noodig zal zijn. Het vraagstuk van de approviandeering der Stelling moge dan al tot eene oplossing kunnen worden gebracht, meer en meer blijkt, dat die oplossing de schatkist op groote offers zou komen te staan.

Ten vorigen jare is in de Memorie van Antwoord medegedeeld, dat indien in het dienstjaar 1902, zooals werd voorgesteld, nog f 20 000 werd beschikbaar gesteld, daarmede de beplantingen op het westfront, naar de Minister vertrouwd, zouden kunnen worden voltooid. Met het oog op deze mededeeling had men niet zonder verwondering gezien, dat van het thans voor beplantingen uitgetrokken bedrag van f 27 100, blijkens de Memorie van Toelichting f 25 000 is bestemd voor beplantingen tot het maskeeren van de werken op het westfront der stelling. Men wenschte hieromtrent eenige inlichting te ontvangen en tevens te weten, of vaststaat, dat met het thans uitgetrokken bedrag de beplantingen op het westfront kunnen worden voltooid.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs, den 17den November 1902.

DE WAAL MALEFIJT.
JANSSEN.
VAN HEEMSTRA.
VAN VLIJMEN.
MARCHANT.